

kar se dá, trdo razun enega roba okroglo, péd dolgo, četrť palca debelo, v en konec zašpičeno (obrtano), v drugi konec nasajeno ali v kolobar spognjeno, če je mogoče magnetizirano jeklo.

Omelce naj je cunjá ali goba, najbolje šopek bilek v precep kakošne palčice trdno zvezanih. To troje: omelce in ôsla gré v vodo, štorček se pa obesi na k vodirju (oselniku) prikovano lanko (rinčico). Vodír naj je trdnega celega lesa, da ne pušča, pri vrhu naj ima z lesenim obročkom zmanjšano luknjo, da voda iz njega ne pluska. K zadnji strani se priveže lopatica, s katero se pa pripne. (Kon. prih.)

Drevesa ob potih. Jagnedi in vrbe so škodljive.

Drevesa ob potih se zasajajo ali zavoljo lepšega ali zato, ker so koristna. V naših krajih se ob potih in cestah sadé večidel jagnedi, vrbe, breze, akacije, lipe, trepetlike, divji kostanj in tû pa tam tudi sadna drevesa.

Kar se lepote tiče, pač ne moremo reči, da so jagnedi in vrbe lepe. Nekteri jagnedi imajo še to lastnost, da iz korenin odrastlike poganjajo, ki nikakor niso všeč posestnikom, ki imajo svoje njive zraven. Gledé na to napako je pa sicer njih korist celó majhna. Škodljivi so pa jagnedi in vrbe tudi po mrčesih, ki se tako radi na njih zaredé in od njih redé. Na tisoče gosenic živí na jagnedih in vrbah, kakor na pr. topolov metulj, pavovo oko, rogovilar, notodanta, liparis, acronycta, fidonia, hrošč (navadni keber), valjavec, božji volek in veliko veliko družih. V suhih in vročih letih te živali pokončá mnogovrstna ta mrčes cele plaze bližnjega polja in vrtov. Kdo ni še take škode videl? Se ve, da bi škoda nikakor ne bila toliko, ako bi se tiči, ki ta mrčes pobirajo, večidel tičice pevalice, tako neumno ne lovili, ampak da bi jih, kakor po družih krajih, varovali in gojili, gnezde skrinjice na drevesa nastavljali in sploh vedeli, da so nam tiči velika dobrota.

Komur tedaj ni treba iz družega cilj in konca jagnedov in vrb ob potih zasajati, naj jih raji opustí.

Bolj koristne in lepše so breze in jerebike. Prav lahko rečem, da prijazno to drevje tudi dolgočasnemu kraju nekako veselejše podobo daje. V deželah vzhodnjega morja na Rusovskem se to drevje kaj ljubko kaže, pa je prebivališče škarjencem in drugi gozdni divjačini. Listje od teh dreves rabijo Litavci v blazine in postelje. Slovanski narod sadí breze ravno zastran njih ličnosti na taka mesta, ki so mu najbolj priljubljena ali za kak spominek draga. Berezovo, Berezina itd. so kraji, kateri imajo svoja imena od brezja, ki so blizo teh krajev. Rusi delajo iz brez svoj dagert (brezovo smolo), lesni kis (jesih) in brezovo vodo. Z ljubjem objejejo svoje čolne, pokrivajo strehe raznih shramb, liče rabijo za mnogovrstne pletenine.

Breze in jerebike se povsod dobro obnašajo, ker jim je tudi slaba zemlja in mrzlo podnebje všeč. — Jerebika ima še druge posebnosti. Njeno škrlatno rdeče grozdiče se lepo odlikuje od temno-zelenega perja. Kjer jerebika raste, je tudi brinjevka domá, po kateri okusni pečenki posebno radi mestjani segajo. Sad omenjenega drevesa se vsako leto po dražbi prodaja, iz njega se dobro žganje kuha. Ravno tako ga prebivavci v severnih krajih za živinsko dristo rabijo.

Akacija, lipa in divji kostanj so lepa drevesa, lipa in divji kostanj pa vrh tega še tudi koristna. Akacija raste v peščeni zemlji naglo; lipa in divji kostanj pa sta zastran zemlje že bolj zbirčna. Cvet akacije in divjega kostanja je kaj lep; lipa pa lepo

diši in cvet njen ima zdravilno moč. Posebno bogato biro imajo pa o cvetji čbele na teh treh drevesih, kjer dobé obilo medú in voska. Divji kostanj se priporoča pa tudi po čreslovini svojega lubja in lupini svojega sadú. Sad kostanjev se rabi za pičo živini ali pa za žganje. Tudi za lepílo (pôp) ga rabijo. V južnih krajih rezljajo umetne podobice iz njega.

Od koristi sadnih dreves ob potih se je že toliko in tolikrat govorilo in pisarilo, da ne moremo tukaj nič posebnega pristaviti. Nektera sadna drevesa zahtevajo že boljšo zemljo, in se morajo skrbno gleštati; ta skrb pa se drevorejcu z bogatim pridelkom povrača. Nektere dežele ob Rajnu iz sadja, poleg cest zasajenega drevja, včasih v enem letu po 20.000 tolarjev skupijo. Recite rojaki naši: ali bi nam take gotove reči ne smele biti izgled, da tudi pri nas poleg cest zasajamo sadno drevje, kjer je za-nj toliko lepega prostora. „Bi ga že sadili — pa kaj, ker nam bodo sad potrgali tuje roke in povžila tuja usta“ — slišimo ugovarjati. Resnica je to; al le do tistega časa, dokler ni vse polno drevja zasajenega, kakor na pri-liko tudi v gornji Avstrii (zgornjem Estrajhu). Kjer je veliko sadja, škode potem ni veliko, ako memogredé tudi ta in uni odtrga hruško ali jabelko. Tepek pa, toliko koristnih za mošt in sušilo, nam ostane tudi ob potih cele vozé.

Po „Schl. landw. Ztg.“

Šolske stvari.

Zahvala pa prošnja ob enem.

Kar je naš deželni zbor hvalevredno sprožil šolske zadeve, začela so se obširna pretresovanja na več stranéh, in res zadnji čas je, da se kaj predrugači v teh rečéh. Ne bom dokazoval, kako nespametno, in ne le nespametno, temuč kako škodljivo da je tudi, nemščino v naše ljudske šole siliti, zakaj zadosti na tanko je bilo že vse pretreseno, in tudi vsakdanja skušnja nas dovolj uči, koliko da veljá, otroke mehanično česa učiti. Redek je ptič, kateri se v kletki nauči drugih, tujih viž; al celó bela vrana je človek, kateri se je v ljudski šoli naučil toliko, da razume nemški. Res težavno bi bilo spolnovati to, kar okrožnica od nas učiteljev tirja! Zato presrčna zahvala visokočastitim gospodom šolskim nadzornikom in konzistorijskim svetovalcem, da so veljavno svojo besedo odkritosrčno razodeli na tisto mesto, kjer se šolske postave delajo, in tedaj tudi predrugačiti morejo.

Ker se pa dandanes toliko o šolah in učiteljih govori, kake naj bi bile šole in kakošni učitelji v njih, ne morem si kaj, da ne bi tudi jaz kaj potrebnega ne omenil.

Ako gré za to, da se ljudske šole zboljšajo, vprašam: ali ni tudi že čas, da se učiteljem plača zboljšša, da se ne bode móglo reči, kar po pravici dandanes še veljá, da „quem dii oderunt, magistrum fecerunt“ — to je po naše: „kogar bogovi tepó, ga učitelja naredó.“ Pri taki plači, kakoršno imajo navadno učitelji po deželi, ni čuda, da tudi učitelj do šole veselje zgubi in da ni vse tako, kakor bi imelo biti. Če učitelj sam svojo plačo pobira, s kako težavo in kedaj si krva-vozaslužene novce skupaj spravi? — če pa župan od srenje plačo njegovo tirja, pa tudi nič boljše ni; danes nekaj, jutri nekaj, in ko je leto okoli, pa ni tû in tam nič! Vse drugače bi bilo, ako bi učitelji pri okrajni gosposki svojo plačo dobivali, kar je v nekterih krajih že navada. — Po postavi bi moral vsak učitelj, kateri tudi službo cerkvenika in organista opravlja, 250 gold. star. den. odločene (fasijonirane) plače imeti. Ali pa ima res vsakter učitelj toliko odločenega? Želeti je,